

BARNE-OG LIKESTILLINGSDEP	
Arkivkode:	410.0
Dato:	03/10/09
Saksnr:	200907808-043

Barne- og likestillingsdepartementet
Barne- og ungdomsavdelingen
Postboks 8036, Dep
0030 OSLO

Deres ref.: 20092808-/AAF

Vår ref.: 110-1321/Björg Norli

30. oktober 2009

Høringsuttalelse - barn som kan være ofre for menneskehandel – adgang til midlertidig plassering uten samtykke på institusjon for beskyttelse og omsorg (forslag om endring i barnevernloven)

Pro Sentret er et sosialt hjelpetiltak for kvinner og menn med prostitusjonserfaring og et nasjonalt kompetansesenter for prostitusjon. Vi driver oppsøkende arbeid på de ulike prostitusjonsarenaene og yter sosial- og helsemessig bistand til våre brukere. Videre arbeider vi med å systematisere viten, formidle kunnskap og gi veiledning til hjelpeapparat, myndigheter og publikum. Pro Sentret har i mange år bistått kvinner og menn som er antatt ofre for menneskehandel.

Pro Sentret har med sin erfaringsbaserte kunnskap bidratt til å nyansere bildet av kvinner og menn som er ofre for menneskehandel, deres vei inn i en menneskehandelssituasjon, mekanismene som holder dem der og veien ut. En nyansert forståelse av fenomenet er nødvendig for å kunne iverksette differensierte og målrettede tiltak for bistand og beskyttelse til en gruppe mennesker med svært ulike ønsker og behov. Dette gjelder også for antatte ofre for menneskehandel under 18 år.

Pro Sentret ønsker å knytte noen kommentarer til forslaget om ny bestemmelse i barnevernloven som gir adgang til midlertidig å plassere mindreårige antatte ofre for menneskehandel på institusjon for beskyttelse og omsorg

Barnevernloven har i dag flere bestemmelser som åpner for plassering av mindreårige i institusjon, både frivillig og med tvang. Videre finnes det ved på visse vilkår anledning til å iverksette beskyttelsestiltak ved tvang under plasseringen. Foranledningen for at departementet foreslår ny tvangsbestemmelse i barnevernloven er at nåværende hjemmelsgrunnlag ikke er tilstrekkelig egnet for å plassere barn som kan være utsatt for menneskehandel i sikkerhet uten samtykke, samt iverksette nødvendige beskyttelsestiltak. Videre tas det ikke høyde for politiets rolle i disse sakene.

Etter Pro Sentrets oppfatning kommer det ikke tydelig fram i høringsnotatet hvorfor departementet mener at nåværende hjemmelsgrunnlag ikke er tilstrekkelig for å kunne plassere barn i sikkerhet uten samtykke.

Midlertidig plassering i akuttsituasjoner uten samtykke kan skje både i henhold til barnevernloven § 4-6 annet ledd og barnevernloven § 4-24 første ledd. I førstnevnte tilfelle vil bestemmelsen kunne gjøres gjeldende dersom det er "... fare for at et barn blir vesentlig skadelidende ved å forbli i hjemmet...". Hjemmet må her kunne forstås som den omsorgssituasjonen barnet til en hver tid befinner seg i. Er det mistanke om at barnet har vært, er eller kan stå i fare for å bli utsatt for menneskehandel bør dette være tilstrekkelig for å kunne benytte barnevernlovens § 4-6 annet ledd.

Barnevernlovens § 4-24 første ledd er på sin side knyttet opp til den mindreåriges egen atferd og benyttes dersom et barn har vist alvorlig atferdsvansker. Selv om atferd relatert til en menneskehandelssituasjon ikke spesifikt er nevnt i opplistingen i § 4-24 første ledd bør kriteriet "på annen måte" kunne benyttes. I barnevernlovens forarbeider er dette beskrevet som "annen form for utpreget normløs atferd". Utover dette nevner forarbeidene at alvorlige atferdsproblemer kan være "prostitusjon og manglende tilknytning til normalt livsmønster for barn i tilsvarende aldersgruppe...". Pro Sentret kan ikke forstå annet enn at en mindreårig som befinner seg alene eller sammen med foreldre eller andre omsorgspersoner i Norge og som har vært, er eller står i fare for å bli utsatt for menneskehandel fyller kriteriene både i forhold til "annen form for utpreget normløs atferd" og "manglende tilknytning til normalt livsmønster for barn i tilsvarende aldersgruppe". Når det gjelder tiltak av mer varig karakter uten samtykke kan dette skje ved omsorgsovertagelse jfr. barnevernloven § 4-12 a) eller langvarig plassering i en behandlings- eller opplæringsinstitusjon jfr. barnevernloven § 4-24 annet ledd.

Barnevernsloven § 5-9 med tilhørende forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barnevernsinstitusjon regulerer når det kan benyttes tvang og hva slags tvang som kan benyttes. Forskriften gir barnevernet mulighet til å begrense og regulere barnets aktivitet på enkelte områder, også uten samtykke. I tillegg til å framheve at barn utsatt for menneskehandel ikke nødvendigvis oppfyller kriteriene i barnevernlovens bestemmelser understreker departementet også at nåværende hjemmelsgrunnlag ikke gir adgang til å iverksette beskyttelsestiltak i det omfang som de mener er nødvendig.

Pro Sentret stiller seg tvilende til om det er nødvendig med en ny bestemmelse § 4-29 i barnevernloven for å ha tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag for å kunne gi barn utsatt for menneskehandel nødvendig beskyttelse og omsorg uten samtykke. Det samme gjelder behovet for å iverksette strengere beskyttelsestiltak enn det som allerede følger av eksisterende lov og forskrift.

Det mildeste inngreps prinsipp og hensynet til barnets beste vil alltid være forhold som barnevernstjeneste vil måtte vurdere når de skal iverksette tiltak med eller uten samtykke. Pro Sentret er likevel glad for at departementet i utformingen av ny § 4-29 har lagt stor vekt på barnets rettsikkerhet da det her er snakk om et alvorlig tvangsinngrep i forhold til det enkelte barn. Det skal være strenge og klare vilkår som forutsetning for at det skal kunne treffes vedtak, eventuelle beskyttelsestiltak skal framgå av vedtaket, plasseringen skal være så kortvarig som mulig og fylkesnemnda skal hyppig prøve om det grunnlag for videreføring av plasseringen. Videre gis barnet partsrettigheter og det åpnes opp for at fylkesnemndas vedtak kan prøves rettslig.

Pro Sentret ser imidlertid noen utfordringer i det nære samarbeidet som det legges opp til mellom politi og barnevernstjeneste i disse sakene. Barnevernstjenesten kan kun fatte vedtak dersom de basert på politiets trusselvurdering og øvrig opplysninger i saken finner at det foreligger en nærliggende og alvorlig fare for at barnet utnyttes eller kan bli utnyttet i menneskehandel, og at plassering er nødvendig for å beskytte barnet. Dette innebærer at politiet må kontaktes straks barnevernstjenesten blir gjort kjent med at en mindreårig er et antatt offer for menneskehandel, dersom § 4-29 skal kunne benyttes. Politiet skal da vurdere om det foreligger en kvalifisert fare for at barnet utnyttes eller kan bli utnyttet i menneskehandel. Det framkommer imidlertid ikke av høringsnotatet hvilke kriterier departementet mener må være til stede for at en slik kvalifisert fare faktisk foreligger. Videre er det vanskelig for Pro Sentret og se hva slags type trusselvurdering politiet skal kunne gjøre på den korte tiden de har til rådighet, dersom barnevernstjenesten ønsker å akutt plassere i henhold til § 4-29.

Pro Sentret er av den oppfatning at også antatte ofre for menneskehandel under 18 år bør få mulighet til å bryte med miljøet bak menneskehandelen uten at de straks må ha kontakt med politiet, og gis bistand og beskyttelse i tråd med dette. Det innebærer at barnevernstjenesten på selvstendig grunnlag må vurdere om det foreligger en nærliggende og alvorlig fare for at barnet utnyttes eller kan bli utnyttet i menneskehandel og fatte vedtak deretter, slik de gjør i dag.

Med vennlig hilsen,
Pro Sentret

Bjørg Norli
Fagkonsulent